

Vereniging Ouders van een Overleden Kind

[agenda] [nieuws] [contact] [broers & zussen] [brochures] [gelezen] [links]

Terug

TROOSTVOGELS

Maria Quist

Troostvogels

Uitgever eigen beheer, 2008

ISBN nr. 978 90 9023506 6 € 17,50

Zij besluit zich daar af te zonderen om eindelijk te doen wat zij al zo lang van plan was, het verhaal op te schrijven over de dood van haar jongste zoon en haar leven daarna.

In midden Frankrijk hebben Maria en haar man een vakantiehuis gekocht waarin zij zich kunnen terugtrekken uit de drukte van dagelijkse besommeringen. Zij besluit zich daar af te zonderen om eindelijk te doen wat zij al zo lang van plan was, het verhaal op te schrijven over de dood van haar jongste zoon en haar leven daarna. De noodzaak tot schrijven dringt zich aan haar op: nu moet het een keer gebeuren. Bijna negen jaar geleden is het nu. En dit negende jaar is een crisisjaar, wat zich uit in lichamelijke ongemakken, relationele strubbelingen en het zoeken van uitvluchten voor wat ze voelt dat ze zou moeten doen: schrijven over Willem en alles wat er is gebeurd, haar verstopte hoofd legen; misschien leidt dat tot rust in hoofd, lijf en relaties. 'Van je af schrijven', zou de oppervlakkige lezer in clichétaal formuleren, maar ik sluit mij hier aan bij wat Jan Wolkers hierover zei: "Je schrijft het juist naar je toe."

Met het opschrijven, het formuleren en evalueren, het nadenken over wat er is gebeurd, het wikken en wegen van woorden verinnerlijk je *jouw* verhaal, het wordt je totaal eigen, uniek.

Maria Quist schrijft haar verhaal in dagboekvorm, maar toch op een totaal andere wijze dan dagboeken over de dood van een kind heel vaak geschreven worden; minutieuze verslaglegging van minutieuze ervaringen rond sterven en eerste jaar van rouw. De tijd heelt geen wonden, maar doet wel het perspectief veranderen. Het dagboek vertelt over haar verblijf van zeven weken die het haar koste om haar boek te schrijven. Haar dagelijkse belevenissen, haar beschrijvingen van de natuur die haar zo na aan het hart ligt, en de associaties met het verleden die daardoor worden opgeroepen. Dat heeft een verhaal opgeleverd dat mij van het begin tot het eind heeft geboeid. Vooral ook omdat ik er zoveel in herkende, er zoveel in terugvond van mijn eigen ervaringen en emoties.

Tot er op het eind voor mij toch nog even iets mis gaat. Zij schrijft *haar* boek, hoe kan het ook anders, als moeder. Dat heeft mij nergens in het boek gestoord; het is haar verhaal. Tot ze aan het eind van haar verhaal in meer algemene bewoordingen gaat schrijven en soms conclusies trekt waarvan ik de algemeengeldigheid toch wel in twijfel trek.

Ik heb al eens geschreven dat wij alle post die wij kregen na de dood van onze Wouter hebben bewaard, op één brief na; in die brief stelde de briefschrijfster hoe erg het toch wel is voor een moeder als haar kind sterft. Ik, als vader, kwam er niet in voor. Dat deed mij ongelooflijk veel pijn, dat maakte mij heel erg boos. Alsof mijn verdriet er niet was, er niet mocht zijn, of op zijn minst lang niet zo 'erg' was. Tegen het einde van haar verhaal schrijft Maria:

Het was helder toen ik Dirk net uitliet, een prachtige sterrenhemel. Wat zal ik wensen als ik een vallende ster zie? Dacht aan Loes, aan haar grote verdriet en aan alle moeders die wakker liggen en om hun kind treuren.

Het heeft geen zin te wensen dat hun kinderen terugkomen, dat hun verdriet over is. Ze komen niet terug en het verdriet blijft tot het gesleten is. Er viel geen ster vanavond, maar evengoed wens ik alle rouwende moeders toe, dat ze oog blijven houden voor wat er altijd weer tussen de puinhopen van het bestaan gloort en je verder kan helpen: een zingende vogel, bloemen op een onverwachte plek, een passage uit een boek of gedicht, medeleven en vriendelijkheid en vooral begrip... (blz. 225)

En een paar bladzijden verder beschrijft ze hoe ze, op de avond voor haar vertrek naar huis, verschillende kaarsen aansteekt. Kaarsen voor haar overleden kind, Willem, andere overledenen, verschillende mensen die betekenis voor haar kregen in haar verdriet, en

Eén kaars voor alle moeders die hetzelfde verdriet kennen als ik. Zo'n verschrikkelijk groot verdriet dat het leven zinloos leek. (blz. 237)

Waar is de vader van je zoon, Maria? Waar zijn de vaders die hetzelfde verdriet kennen als jij; zo'n verschrikkelijk groot verdriet dat het leven zinloos lijkt? Als je 'vooral begrip' toewent aan de moeders, waaruit blijkt jouw begrip voor de vaders? Ik vind het ook jammer dat Maria op de dag voor haar vertrek een algemene beschouwing geeft, met een stelligheid alsof het wetenschappelijk vastgestelde feiten betreft, terwijl het heel persoonlijke interpretaties zijn, waar nog wel het een en ander op is af te dingen. Onbegrijpelijk vind ik het altijd wanneer mensen stellen dat 'de dood nu eenmaal bij het leven hoort'. Want dood maakt leven onmogelijk, ze sluiten elkaar uit, dat wist de wijsgeer Epicurus al ruim 200 jaar voor het begin van onze jaartelling en meer dan 20 eeuwen later sloot Jean Paul Sartre zich daarbij aan. Wanneer zij schrijft: "De gruwel van de dood viel weg toen het mijn eigen kind betrof," dan bedoelt ze, denk ik toch iets anders, dan wat ze hier *letterlijk* schrijft. Wat is er gruwelijker dan de dood van mijn kind? "Death is awful," zongen zwarte slaven, terwijl ze bepaald niet onder paradijselijke omstandigheden leefden, en ik beaam dat. Dat ouders meestal vinden dat hun kind er niet 'gruwelijk' uitziet, maakt zijn dood voor mij niet minder onaanvaardbaar. Daarom moet het ouders ook nooit onmogelijk worden gemaakt om hun dode kind te zien, wanneer zij dat willen, ook al menen anderen dat het beter voor hen is dat niet te doen. Ook al gebeurt het (te vaak), 'ouders horen hun kinderen niet te begraven!' Zelfs in landen met hoge kindersterfte wordt het niet als 'gewoon' beschouwd, wordt de dood van kinderen als onaanvaardbaar beschouwd. Daarom mogen ouders in sommige Afrikaanse culturen de begrafenis van hun kinderen niet bijwonen. Het is een heel mooi boek dat Maria Quist geschreven heeft. Ik kan het iedereen van harte aanbevelen. Ik heb mij er bijna van a tot z in herkend, juist daarom wijs ik ook op wat mij juist pijnlijk heeft getroffen; een roofvogel die z'n dreigende schaduw werpt over de troostvogels maar hen niet weet te verjagen; hun slimheid en overmacht is te groot.

Ide Wolzak

Created and sponsored by DiVa B.V. - Digital Value Internet Professionals